

RÄTT ATT VARA EN I GÄNGET

Förslag till att stärka samhörighetskänslan hos
mångkulturella unga i det finländska samhället

etno

Delegationen för
etniska relationer

En arbetsgrupp som ETNO tillsatt ger i sin rapport förslag till metoder för att stärka samhörighetskänslan hos mångkulturella unga i det finländska samhället.

Publikationens namn

Rätt att vara en i gänget
– Förslag till att stärka samhörighetskänslan hos mångkulturella unga i det finländska samhället.

Utgivare

Delegationen för etniska relationer ETNO

Författare

Sakkunnigarbetsgruppen för religiös och kulturell dialog

Nyckelord

Samhörighetskänsla, unga, kulturell mångfald, identitet, diskriminering, ETNO

När allt ännu är möjligt

HÄLSNING FRÅN ORDFÖRANDE

Ungdomsåren är en utmanande tid för många. Framför allt för dem som av någon anledning inte möter de förväntningar som hela det finländska samhället ställer på de unga. Många mångkulturella unga ställs inför dessa förväntningar dagligen på grund av sin hudfärg, sitt språk, sitt namn, sina kläder eller sin härkomst.

Jag funderar ofta på för hurdana finländare vårt samhälle är uppbyggt och hurdana finländare som bygger upp det. Pejlar politikerna hela folket? Förstår beslutsfattarna att olika mänskogrupper har olika behov? Gör de det möjligt för alla att klara sig? Också för dem som inte fått högsta betyg i skolan eller som av någon annan anledning haft ett mer utmanande utgångsläge i livet?

Det är inte bara beslutsfattarna som ansvarar för de ungas välbefinnande, utan vi gör det allihop: du och jag.

De unga försöker klara sig med de metoder, insikter, kunskaper och färdigheter som de hittills har samlat på sig i livet. De behöver dock stöd av en vuxen person, eftersom de är mitt i processen att bygga upp sin identitet.

Denna rapport har sammanställts av en arbetsgrupp som bestått av experter inom många olika områden.

Jag har haft glädjen och äran att få arbeta som ordförande för arbetsgruppen. Vi har också intervjuat utomstående experter, eftersom vi ville vidga vårt perspektiv och vår förståelse.

Syftet med rapporten är att främja dialogen mellan olika religioner och kulturer. Vi synliggör sådana rättigheter som inte alltid tillgodoses i fråga om mångkulturella unga, och som på så sätt försämrar de ungas möjligheter att känna sig som en del av det finländska samhället.

Vi behöver allt fler fördomsfria möten och allt mer samarbete över yrkesgränserna så att vi kan stöda de ungas uppväxt och deras känsla av att vara en i gänget. Hopp och framtidstro utgör också grundpelare för de ungas psykiska hälsa. Stereotypiska antaganden om vad en ung person klarar av på grund av sin bakgrund får inte begränsa hans eller hennes möjligheter att uppfylla sina drömmar.

Mångkulturella unga ska inte betraktas som en utmaning och ett problem, utan som en resurs och en möjlighet. Ingen ung person ska behöva bära på sådana skam- eller skuld-känslor som medför en känsla av otrygghet, oduglighet eller otillräcklighet. Dessa känslor förhindrar personen från att sträva efter sådant som han eller hon upplever som viktigt och betydelsefullt.

Ungdomar ska inte behöva gå med blicken i marken för att de är rädda för att få kritiserande blickar från andra. Var och en bör våga och kunna blicka framåt utan rädsla. Ännu bättre vore det om var och en vågade höja blicken uppåt och inse att bara himlen är gränsen.

Anu-Rohima Mylläri

Arbetsgruppens ordförande

RÄTT ATT VARA EN I GÄNGET

De unga berättar

”Lärarna vet inte hur man får stopp på mobbning. De pratar med mobbarna, men sedan kollar de inte upp hur läget utvecklas.”

Pojke från Birkaland, 18 år

”Lärarna spelar en mycket viktig roll, eftersom det ju är de som uppfostrar oss ungdomar. De borde uppmuntra oss mer till att själva våga bestämma vad vi vill vara så att vi inte bryter samman under trycket och bara accepterar vad andra vill att vi ska vara.”

Pojke från Nyland, 20 år

”Om man blir mobbad i sin klass borde man få byta till en annan klass. Jag frågade rektorn om jag får byta till 9 C men det gick inte.”

Pojke från Birkaland, 20 år

”Jag önskar att lärarna, myndigheterna och alla andra skulle behandla alla ungdomar jämlikt oberoende av deras religion, hudfärg, språk och bakgrund. De borde ge ungdomarna utrymme att bestämma över och bygga upp sin egen identitet. Var och en måste väl få bestämma vem man är.”

Flicka från Nyland, 22 år

”En enda gång har jag besökt ungdomsgården. Alla bara glodde på mig. Ungdomsledarna sade inte ett ord åt mig. De kunde liksom inte ta kontakt.”

Pojke från Birkaland, 20 år

”Jag blev mobbad i skolan. Mina klasskamrater ville aldrig ha mig med i lekarna under rasterna. De tänkte att jag inte förstår reglerna eftersom jag är rysk. Ofta när jag är ute på stan med mina ryska kompisar hör vi någon använda ordet ”ryssar” som skällsord.”

Flicka från Nyland, 16 år

”Om du kommer till Finland som 8-åring kan du bli läkare eller rektor när du blir stor. Men om du kommer hit som 14-åring, då är det minsann inte lätt.”

Pojke från Birkaland, 18 år

”För att jag ska vilja prata om mina problem måste det finnas en plats där personalen pratar mitt modersmål och förstår min kultur och de problem som uppstår på grund av kulturella skillnader. Jag talar bra finska, men jag kan inte uttrycka mina känslor och upplevelser på finska.”

Flicka från Nyland, 16 år

”Lärarna vet inte hur de ska hantera mobbning. De säger bara åt mobbarna att sluta. Och det hjälper inte alls.”

Pojke från Birkaland, 23 år

”För tillfället får jag ingen modersmåls-undervisning. Jag läser böcker och stärker mitt modersmål på egen hand. Alla ungdomar borde ha rätt till modersmåls-undervisning.”

Flicka från Nyland, 16 år

”Man får inte mycket stöd i Finland. Varken i skolan eller någon annanstans. Det finns inte tillräckligt många skolgångsbiträden i skolan. Eleverna måste få mera stöd i skolan.”

Pojke från Birkaland, 20 år

”Jag tycker att identitetsfrågor alltid diskuteras i negativ klang i Finland. Folk följer hellre negativa händelser i medierna och generaliserar alltför mycket utifrån dem. Det verkar vara lättare att se ner på utlänningar än att ge dem en chans att anpassa sig.”

Pojke från Nyland, 20 år

”Vi hade en dålig studiehandledare. Han sa till mig att eftersom jag är en stark kille bör jag söka mig till metallbranschen. Han frågade mig inte en enda gång vad jag själv skulle vilja göra efter skolan. Gymnasiet var inte ett alternativ som rekommenderades, trots att det gick riktigt bra för mig i skolan.”

Pojke från Birkaland, 23 år

Ungas upplevelser av diskriminering synliggörs

Den kulturella och etniska mångfalden ökar hela tiden i Finland, framför allt bland de unga. En påfallande stor del av alla dem som har sina rötter utanför Finland hör till de unga åldersklasserna.

Vi som har skrivit denna rapport vill lyfta fram de åsikter och upplevelser om diskriminering som mångkulturella ungdomar i Finland har. Vi kommer samtidigt även att analysera de ungas familjesituation, vänskapsrelationer, skolgång och hela samhället.

I rapporten använder vi begreppet mångkulturella unga. Med det begreppet hänvisar vi till människor under 29 år som bor i Finland och som är födda i ett annat land eller vars ena eller bägge föräldrar är födda i ett annat land.

De mångkulturella unga är en mångsidig grupp av ungdomar med synnerligen varierande kulturell, religiös, nationell och social bakgrund. Det är för förenklat att dela in befolkningen i en majoritet och en minoritet eller i majoritetsbefolkningen och invandrarna.

Definitionen av finländsk identitet måste vara flexibel, så att alla ungdomar som bor i Finland kan uppleva att de är en del av Finland och har en finländsk identitet. De som bor i Finland och som växt upp här har rätt att definiera sig själva som finländare om de så vill.

Diskriminering påverkar hela livet

Mångkulturella unga känner sig utanför och blir utsatta för diskriminering i högre grad än andra unga. Om en ung person blir diskriminerad eller annars bemöts på ett orättvist sätt försvagas hans eller hennes samhörighetskänsla gentemot det finländska samhället. Då är det svårare för honom eller henne att känna sig som en i gänget i skolan,

med kompisarna och i hela samhället. Känslan av att vara utanför påverkar den ungas välbefinnande och framtid.

Även mångkulturella unga måste få uppleva att de är en del av samhället. De har rätt att känna att någon bryr sig om dem och att de har en möjlighet att uppnå sina drömmar oberoende av sin bakgrund. Det gäller att fokusera förutom på de unga även på deras familjs och den övriga närmiljöns välbefinnande.

Det är viktigt att de unga känner att de klarar sig i livet. Försök, misstag och strävan efter att hitta sin egen identitet och rätt väg i livet får inte krossa en enda ungs persons självförtroende och förtroende för andra.

Mer samarbete för de ungas bästa

De ungas ställning regleras i många lagar både i Finland och i andra länder. Finlands lagstiftning tryggar de ungas rättigheter i många avseenden. Problemet är att de ideal som i lagtexterna fastställs t.ex. om jämlikhet eller de ungas rätt att få sin röst hörd inte alltid omsätts i praktiken.

Det viktigaste arbetet med tanke på de unga personens samhörighetskänsla och välbefinnande görs på gräsrotsnivå i vardagen.

I denna rapport föreslår vi ett antal metoder som gör det möjligt för oss att tillsammans stärka de mångkulturella ungas samhörighetskänsla i det finländska samhället. Vi erbjuder idéer och synpunkter för alla som arbetar med unga eller som fattar beslut i frågor som gäller dem.

Vi presenterar nio rekommendationer som, om de iakttas, kan göra Finland till ett mer jämlikt och rättvist land för mångkulturella unga.

Rekommendationerna utgår från målet att stärka de mångkulturella ungas samhörighetskänsla i det finländska samhället. Vi anser att känslan av samhörighet bygger på fyra pelare.

Den första pelaren är *delaktighet*, som i detta fall syftar på den ungas rätt att påverka sin egen vardag och framtid.

Den andra pelaren är *identitet*, och rätten att själv definiera sin identitet. Målet är att den unga ska kunna hitta betydelsefulla roller inom sina gemenskaper eller mer allmänt i samhället.

Den tredje pelaren består av *trygghetskänsla*. Med trygghet avser vi förutom fysisk och psykisk integritet även rätt till omsorg, ekonomisk trygghet och en framtid i Finland.

Den fjärde pelaren är *förtroende*. Det handlar om dels möjligheten att kunna lita på att det finländska samhället och dess institutioner behandlar alla medborgare rättvist, dels att samhället visar förtroende för de mångkulturella unga.

Rapporten är skriven av en grupp sakkunniga

Rapporten har beställts av Delegationen för etniska relationer ETNO. ETNO tillsatte i mars 2018 en sakkunnigarbetsgrupp för religiös och kulturell dialog för att utreda hur de ungas mångfacetterade identiteter byggs upp och hur man i Finland kan stöda denna process med gemensamma krafter.

ETNO byggde upp sakkunnigarbetsgruppen av följande medlemmar: Auralan Nuoret ry – Turun Tyttöjen Talo, Nicehearts ry, Nuoret Muslimit ry, Ungdomsforskningsällskapet rf, Pakolaisnuorten Tuki ry / Kölvi-verksamheten, Suomen Afgaan-

ijärjestö ry, Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalot, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry och Religionernas samarbete i Finland - RESA-forumet rf.

Ordförande för sakkunnigarbetsgruppen var Anu-Rohima Mylläri, som är ordförande för den regionala delegationen för etniska relationer i Birkaland och Mellersta Finland. Viceordförande var Habiba Ali, som är medlem i den riksfattande ETNO-delegationen och arbetar inom Kyrkans Utlandshjälp.

De valda medlemsorganisationerna har själva utnämnt sina egna representanter i sakkunnigarbetsgruppen. Följande personer har deltagit i beredningen av rapporten: Nahla Hewidy, Meri Kianto, Antti Kivijärvi, Olga Liukkonen, Nina Pietikäinen, Jari Portaankorva, Mojtaba Qanezadeh, Leena Suurpää och Meriam Trabelsi. I sakkunnigarbetsgruppens sekretariat ingick ETNO:s generalsekreterare Peter Kariuki och sakkunnig Mia Luhtasaari. Rapportör var Anne Ignatius från Noon Kollektiivi. Arbetsgruppens mandat upphörde den 30 april 2019.

Genom att ge akt på dessa rättigheter kan vi stärka de mångkulturella ungas samhörighet

- 1.** Rätt att definiera sin egen identitet och värdesätta sin egen bakgrund
- 2.** Rätt till ett eget språk
- 3.** Rätt till välmående föräldrar
- 4.** Rätt till pålitliga myndigheter och beslutsfattare
- 5.** Rätt till likabehandling
- 6.** Rätt till stöd
- 7.** Rätt att organisera egen verksamhet
- 8.** Rätt att leva utan rasism
- 9.** Rätt att uppfylla sina drömmar

1.

1. Rätt att definiera sin egen identitet och värdesätta sin egen bakgrund

Var och en har rätt att känna sig stolt över sin bakgrund. Detta stärker känslan av trygghet och förtroende.

Frågan "Vem är jag?" är en fråga som alla unga ställs inför i livet. Svaret utformas ofta genom de egna kompisarna, familjen och närmiljön samt den ungas övertygelse och förebilder. Ibland hittar den unga sig själv på nytt genom att byta umgängeskrets. Det är viktigt för de ungas självkänsla och framtid att de lyckas forma sin jagbild.

Majoritetsbefolkningens attityder påverkar hur de mångkulturella unga kan definiera sin identitet och etablera sig i det finländska samhället. Ju mer positivt samhället förhåller sig till de mångkulturella unga, desto lättare är det för dem att känna att de är en i gänget.

När man talar om etnicitet och kulturer gäller det att fokusera inte bara på skillnader men också på likheter. Alla människor har flera kulturer och flera olika sätt att leva dem. En kultur förändras hela tiden. Man bör alltså aldrig anta utifrån en persons bakgrund att han eller hon har vissa vanor och seder

Ansvariga aktörer: Alla vi.

Budskap till den unga: Utnyttja din rätt att definiera din själv och din identitet. Uppskatta också andra personers bakgrunder och kulturer.

2.

2. Rätt till ett eget språk

Den unga har rätt till ett hemspråk som stöder hans eller hennes identitet och känslvärld. Undervisning i hemspråk borde ingå i läroplikten.

Språket återspeglar sig i hela livet. Hur väl en person behärskar sitt språk korrelerar med hur säker han eller hon känner sig. Språket gör det möjligt att förstå hur olika saker förhåller sig till varandra, interagera på ett mångsidigare sätt och uttrycka känslor och önskemål. Via språket bildas ett känslomässigt band mellan barnet och föräldern som utgör en grund för barnets relationer till andra människor.

Var och en har ett eller flera hemspråk. Kunskaperna i hemspråket ligger till grund för all inläring. I dagens läge kan skolorna ordna undervisning i modersmål eller hemspråk för elever, men det finns ingen skyldighet att vare sig ordna eller delta i sådan undervisning. Om undervisning i hemspråk ordnas sker undervisningen utanför skoltid och ofta i en annan skola. Det beror på eleven och hans eller hennes vårdnadshavare om eleven deltar i dessa lektioner. En stor del av alla mångkulturella elever deltar inte i lektioner i sitt eget modersmål, om modersmålet är ett annat språk än finska, svenska eller samiska.

Undervisning i hemspråk borde ingå i läroplikten, oavsett vilket språk det är fråga om. Undervisningen ska ordnas så att det inte blir en alltför stor börda för eleverna att delta i lektionerna.

Alla ska ha rätt att välja om de vill delta i samma modersmålslektioner som majoritetsbefolkningen eller om de vill studera finska eller svenska som ett andra språk.

Ansvariga aktörer: Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen.

Budskap till den unga: Värna om ditt eget språk och ha en öppen attityd till andra språk.

3.

3. Rätt till välmående föräldrar

Föräldrar till mångkulturella unga ska ha bättre möjligheter att delta i sina barns liv.

Alla föräldrar har inte lika goda möjligheter att stöda sina barn. Till exempel knapphändighet, fattigdom och upplevelser av utanförskap ökar känslan av otrygghet och kraftlöshet.

Föräldrarna kan uppleva att de fjärras från sina barn, om de inte vet vad som händer i ungdomarnas liv. Om en mångkulturell ung person är bättre förtrogen med samhällets seder och bruk än sina föräldrar kan det uppstå konflikter inom familjen. Det kan vara svårt för en ung person att beundra och respektera sina föräldrar, om de t.ex. inte kan hjälpa till med läxor eller läsa Wilma-meddelanden.

Detta kan hända framför allt om föräldrarna också i övrigt hamnar utanför samhället. Då kan det uppstå stora klyftor mellan generationerna inom familjen.

Det är viktigt att föräldrarna kan delta i barnens liv. De behöver få stöd för detta. Mångkulturellt föräldraskap måste stödas redan inom småbarnspedagogiken. I samband med rådgivningsbesök är det t.ex. viktigt att också utreda hur föräldrarna orkar, och det bör vara lättare att vid behov få tag på en socialarbetare.

Lärarna i skolorna och andra som arbetar med ungdomar borde diskutera ansikte mot ansikte med föräldrarna t.ex. om hur utbildningssystemet fungerar och vad de ungas fritidsaktiviteter handlar om. Det måste reserveras tillräckligt med tid för dessa samtal, och samtalen ska vid behov föras på lättfattligt språk eller med hjälp av en tolk. Föräldrarna ska också uppmuntras att engagera sig i de ungas fritidsaktiviteter t.ex. som frivilliga.

Ansvariga aktörer: Undervisnings- och bildningsväsendena, ungdoms- och idrottsväsendena, de sociala myndigheterna, frivilligorganisationerna, de religiösa samfundet och undervisnings- och kulturministeriet.

Budskap till den unga: Du har rätt att ha trygga och pålitliga vuxna i din omgivning.

4.

4. Rätt till pålitliga myndigheter och beslutsfattare

Förtroende är en välfärdsfråga. Huruvida den unga litar på samhället eller inte påverkar hela hans eller hennes liv.

Välmående människor litar på samhället och på att de får hjälp när de är i nöd.

För en ung person som inte litar på myndigheterna eller på andra som erbjuder hjälp är tröskeln till att söka hjälp sannolikt hög.

Ett annat tecken på bristande förtroende är om den unga inte vågar sträva efter en högskoleutbildning på grund av en misstanke om att han eller hon med anledning av sitt namn eller sitt utseende ändå inte kommer att få något arbete.

Det handlar inte endast om huruvida de unga litar på samhället eller inte. Det är också viktigt att bedöma hur hela samhället visar förtroende för de mångkulturella unga och att främja denna process.

Förtroendet måste vara synligt inom familjerna, i skolorna, på arbetsplatserna, i fritidsmiljöer, inom politiken, i myndigheternas verksamhet och i medierna. Det är av stor betydelse hur beslutsfattarna och de som arbetar med ungdomar talar om de unga.

Förtroendet stärks inte enbart genom sporadiska åtgärder för att höra de ungas åsikter. Det gäller att på lång sikt förbinda sig till möten som stärker förtroendet och till samarbete som överstiger gruppgränserna. Varje ung person måste känna att han eller hon får hjälp av de vuxna i omgivningen.

Ansvariga aktörer: Myndigheterna och beslutsfattarna.

Budskap till den unga: Utmana de vuxna!

5.

5. Rätt till likabehandling

De unga har rätt att bli behandlade på lika grunder i skolan, på arbetsplatsen och på fritiden.

Det gäller att regelbundet fråga de unga om de upplever att de har en betydelsefull och rättvis roll i skolan, i sina hobbyer eller på arbetsplatsen. Det kräver vilja, besvär och olika verktyg för att klarlägga vad de unga upplever och tänker. Dessa verktyg måste utvecklas i samarbete med professionella arbetsgrupper och med de unga.

De unga ska ställas till exempel följande väsentliga frågor: Vilken roll har du som medlem i gruppen, t.ex. under en lektion eller i dina hobbyaktiviteter? Om du inte kommer in i skol- och arbetslivet eller i olika hobbygrupper, kan du förklara vad det beror på?

Konkreta åtgärder ska vidtas på basis av en dialog och olika utredningar för att säkerställa att mångkulturella unga och andra unga blir bemötta och behandlade på lika grunder.

Ett annat sätt att förhindra diskriminering är att se till att de som arbetar i skolan och i fritidsmiljöerna har varierande bakgrunder. De fungerar samtidigt som rollmodeller och bidrar till att skapa en mångsidig miljö för de unga.

En konkret åtgärd är att skolorna och läroanstalterna anställer professionella med olika bakgrunder enligt principen för positiv särbehandling. Principen bygger på diskrimineringslagen.

Det är lika viktigt att myndigheterna, utbildningsanordnarna, arbetsgivarna och andra som arbetar med ungdomar utarbetar en sådan plan för likabehandling som förutsätts enligt lag eller sätter upp mål för att främja likabehandling. Planen eller målen ska utarbetas i samarbete med de unga och deras vårdnadshavare.

Ansvariga aktörer: Undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet, skolorna och läroanstalterna.

Budskap till den unga: Ingen får diskrimineras.

6.

6. Rätt till stöd

Om en ung person behöver stöd ska han eller hon få det.

En ung person kan uppleva att han eller hon behöver stöd t.ex. för att lära sig ett språk, studera, definiera sin identitet, hantera sin egen kultur och religion eller hitta vänner.

Den unga kan behöva stöd och konkreta verktyg också för att kunna hantera upplevelser av diskriminering. I en konfliktsituation ska alla parter få stöd och förståelse när situationen begrundas, så att alla inser vilka konsekvenser den kan få.

De som arbetar med ungdomar får inte lämna en ung person ensam i dessa situationer. Om en ung person berättar om rasism eller vad som helst som bekymrar honom eller henne ska man inte svara "bry dig inte om det", utan "jag bryr mig".

Ansvariga aktörer: De som arbetar med ungdomar.

Budskap till den unga: Du har rätt att få hjälp när du behöver det.

7.

7. Rätt att organisera egen verksamhet

De är viktigt att de unga själva får bilda olika hobby- och aktivitetsgrupper. Finansiering bör beviljas för många olika typer av verksamhet. All verksamhet behöver inte främja en integrering i det finländska samhället.

Föreningsverksamhet och i synnerhet olika hobbygrupper är viktiga för många ungdomar. Det har en positiv inverkan på den ungas liv att få verka i en grupp av likasinnade. Frivilligverksamhet kräver dock förutom förtrogenhet med det finländska samhället även pengar. För att finansiering ska beviljas krävs det ofta att verksamheten ordnas av en organiserad förening som kan ansöka om finansiering och rapportera om sin verksamhet.

Det är viktigt att på ett jämlikt sätt stöda sådan verksamhet som de unga själva vill ordna. Det gäller att oftare fråga de unga för vilken typ av verksamhet de önskar få pengar eller annat stöd. Om finansiering endast beviljas etablerad verksamhet får man aldrig reda på vad annat som kan uppstå. Det är värdefullt att det finns många typer av verksamhet på organisationsfältet.

Ansvariga aktörer: Kommunerna, staten, frivilligorganisationerna och Veikkaus.

Budskap till den unga: Var intresserad av samhällsfrågor så får du en bättre bild av dina rättigheter och skyldigheter.

8.

8. Rätt att leva utan rasism

Det gäller att tala om rasism och diskriminering och inte bara tolerans i skolornas läroplan och i hela samhället.

Många mångkulturella unga upplever diskriminering och känner sig utanför och hotade. Rasism separerar människor från varandra. Det får negativa följder till exempel för den ungas skolframgång. Många upplever rasism även i offentliga rum.

Rasism är inget man kan tiga om. Redan det att man erkänner att rasism existerar och att man behandlar frågan främjar de mångkulturella ungas möjligheter att känna att de har en betydande roll i det finländska samhället och utbildningssystemet.

Inom yrkesinriktad coaching eller utbildning gäller det att tala om rasism och hur den ska hanteras. För att vi ska råda bort på diskrimineringen måste vi kritiskt bedöma vad vi upplever eller ser och betraktar som normalt. Diskriminering sker inte alltid öppet och uppsåtligt, utan det kan oftast ske på ett dolt sätt så att de som blir utsatta för diskriminering måste tiga om sina upplevelser.

Ansvariga aktörer: Utbildningsstyrelsen, lärarutbildningsanstalterna, läroanstalterna.

Budskap till den unga: Du ska inte acceptera rasism.

9.

9. Rätt att uppfylla sina drömmar

De unga har rätt att sträva efter att uppnå sina drömmar och själva bestämma till exempel vad de vill studera.

De unga måste få definiera sina egna drömmar. Mångkulturella unga får t.ex. inte styras till en viss utbildning på basis av stereotypier, utan alla yrken måste utgöra verkliga alternativ i karriär- och studiehandledningen.

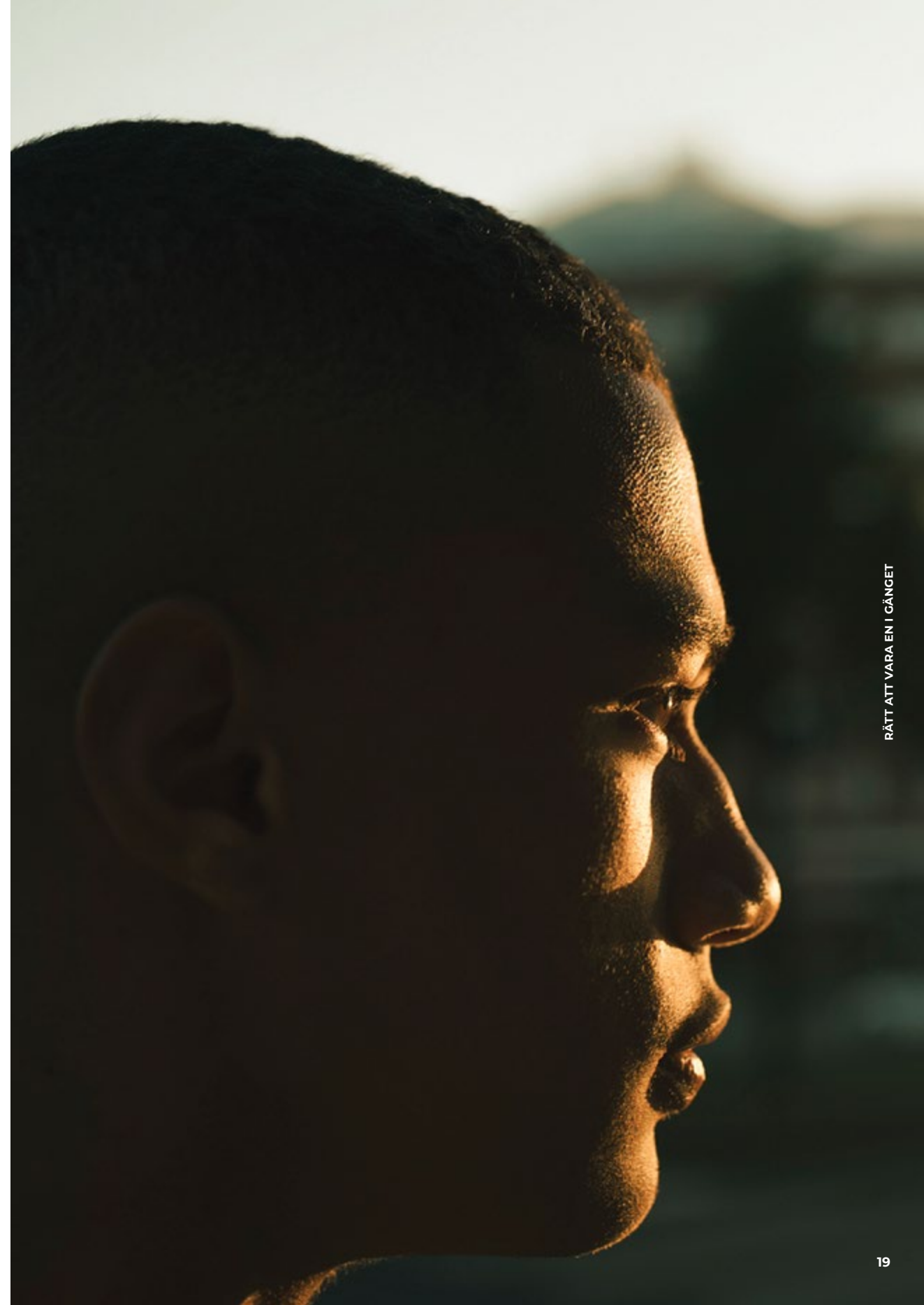
Vid behov kan personer som till sitt yrke arbetar med ungdomar erbjuda stöd för att hjälpa den unga att uppfylla sina drömmar och för att utarbeta en konkret genomförandeplan. Den unga gör själv det slutliga valet av studieplats.

De unga bör få förebilder som de kan relatera till och möjligheter till olika karriäralternativ i framtidens Finland. Journalister bör intervjua mångkulturella ungdomar även i andra roller än när de representerar den kulturella mångfalden i Finland.

Den unga får inte göras modstulen eller undervärderas, utan han eller hon ska stödas på vägen mot sina mål.

Ansvariga aktörer: Mediehusen, de läroanstalter som utbildar journalister och alla vi som vägleder de unga.

Budskap till den unga: Sök modigt olika rollmodeller.

Termer som används i rapporten

Mångkulturella unga

Med mångkulturella unga avses unga som själva är födda i ett annat land eller vars ena förälder eller bägge föräldrar är födda i ett annat land. Mångkulturella unga är en mångsidig grupp ungdomar med synnerligen varierande kulturell, nationell och social bakgrund. Termen inbegriper exempelvis internationellt adopterade barn, barn som fötts i Finland och vars föräldrar är invandrare och unga som nyligen har flyttat till Finland. Trots att dessa ungdomar kan ha helt olika bakgrunder har de en sak gemensamt, nämligen att de känner sig utanför i det finländska samhället.

Majoritetsbefolkning

Med majoritetsbefolkning avses sådana människor som har finländska rötter och vars rätt att leva i Finland inte ifrågasätts. Ordet majoritetsbefolkning tyder också på en majoritet och på att denna majoritet har beslutsfattande makt exempelvis inom politiken, i medierna och i andra institutioner. Majoritetsbefolkningen ansvarar således i hög grad för hur de mångkulturella ungas liv utformas i Finland.

Kultur

Med kultur avses ett inlärt levnadssätt som byggs upp utifrån människornas tro, traditioner och värderingar. Kulturerna har förändrats och fortsätter att förändras i takt med nya influenser, och det är omöjligt att noggrant avgränsa dem från varandra.

Kulturer handlar inte bara om i vilket land man har fötts eller lever, utan det kan finnas flera olika kulturer inom olika länder och samhällen.

Etnisk tillhörighet

Med termen etnisk tillhörighet avses en uppfattning om folkgruppers härkomst och härkomstens koppling till den kultur som respektive folkgrupp tillägnat sig.

Ofta handlar etnisk tillhörighet snarare om kategoriseringar som människor gör och föreställningar än om verkliga och klart urskiljbara grupper. Till exempel den finländska identiteten

kan betraktas som en etnisk tillhörighet, och det förs en ständig diskussion om dess innehåll och gränser.

Identitet

Med identitet avses människans upplevelse om dels sin egen speciella karaktär, dels sin tillhörighet till grupper eller gemenskaper som är större än människan själv. Identiteten förändras under livets gång.

Identiteten formas inte endast som en inre process inom den enskilda människan, utan den står också i samband med det omgivande samhället och det som värdesätts i samhället. Invånarna i samhället kan till exempel förhålla sig negativa till att vissa minoritetsidentiteter lyfts fram.

Jämlikhet

Jämlikhet är en målbild där alla människor är lika värda oberoende av deras bakgrund. I ett jämlikt samhälle inverkar exempelvis personernas härkomst, kön, sexualitet, funktionshinder eller politiska aktivitet inte på hur de bemöts eller på deras grundläggande rättigheter. Strävan efter jämlikhet innebär också att man vidtar allt fler aktiva åtgärder i samhället för att undanröja diskriminering.

Diskriminering

Diskriminering innebär att människor försätts i en svagare ställning än andra på grund av sin bakgrund eller tillhörighet till någon grupp. Försumelse att beakta vissa människors särskilda behov trots att det vore möjligt kan också betraktas som diskriminering.

Rasism

Med rasism avses att folkgrupper särskiljs på etniska, kulturella eller religiösa grunder samt att man skapar en föreställning om att folkgrupperna är oföränderliga och att det finns en inbördes hierarki mellan dem.

Rasism kan ta sig uttryck som ideologisk verksamhet men också som handlingar och prat som sker på omedvetet plan.

Bakgrundslitteratur

Haikkola, Lotta (2012) *Monipaikkainen nuoruus – Toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetit*. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Halme, Nina & Kuusio, Hannamaria & Kanste, Outi & Rajala, Rika & Klemetti, Reija & Seppänen, Johanna (2017) *Ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017*. Helsingfors: Institutet för hälsa och välfärd.

Harinen, Päivi & Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (red. 2009) *Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsingfors: Ungdomsforskningsseuran tutkimuskeskus.

Latomaa, Sirkku & Pöyhönen Sari & Suni, Minna & Tarnanen, Mirja (2013) *Kielikysymykset muuttoliikkeessä. In: Tuomas Martikainen & Pasi Saukkonen & Minna Säävälä (red.) Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus.

Myllyniemi, Sami (red. 2014) *Ihmisarvoinen nuoruus. Youth Barometer 2014*. Helsingfors: Ungdomsforskningsnätverket.

Pauha, Teemu (2018) *Religious and National Identities among Muslim Youth in Finland*. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Pirinen Tuula (red. 2015) *Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä*. Helsingfors: Nationella centret för utbildningsutvärdering.

Rastas, Anna (2007) *Rasismi lasten ja nuorten arjessa: transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi*. Tammerfors: Tammerfors universitet & Ungdomsforskningsseuran tutkimuskeskus.

Delegationen för etniska relationer ETNO

ETNO, dvs. delegationen för etniska relationer, är ett statligt tillsatt sakkunnigorgan som har till uppgift att främja dialogen och samarbetet mellan olika aktörer. ETNO består av en riksfattande delegation, som verkar i anslutning till justitieministeriet och som har sju regionala delegationer.

ETNO:s trehundra medlemmar består av representanter för bl.a. ministerier, invandrarorganisationer, riksdagspartier, religiösa samfund, arbetsmarknadsorganisationer, kommuner och frivilligorganisationer. Medlemmarna bidrar med sakkunskap och annat stöd till myndigheternas och riksdagens beredningsarbete. ETNO är den officiella påverkanskanalen för invandrarorganisationer, mångkulturella organisationer och religiösa samfund. Följande mandatperiod inleds år 2020.

Det hör till ETNO:s viktigaste uppgifter att verka som sakkunnig i fråga om befolkningsrelationer och forum för dialog. Syftet med att bedriva en politik för främjande av goda befolkningsrelationer är att påverka samhällets funktion genom att öka växelverkan mellan olika folkgrupper och de människor som hör till dessa samt stärka deras förtroende, positiva attityder, upplevelser av delaktighet och trygghetskänsla.

Mer information om ETNO hittar du här:

www.om.fi/etno

 www.youtube.com/watch?v=WHrY6b74dTM

 @etnoetno

 @meistäönmoneksi

”Jag önskar det skulle finnas en plats för ungdomar där många tjänster samlats under ett och samma tak. Så att man skulle få hjälp till exempel med att lösa problem som uppstått i skolan och göra upp framtidsplaner. Kanske det skulle vara möjligt att också bara spendera tid där eller ha någon hobbyaktivitet eller så.”

Flicka från Nyland, 15 år